

Laskavost a slepota

Máte-li doma kalendář – takový ten staromódní, papírový -možná si povšimnete lečjakého vyznačeného svátku. Ano, nejraději máme ty červeně označené dny, které signalizují státem nebo národem uznané oficiální volno. Málokoho přitom zajímá důvod, proč takový svátek nějak výrazně zkoumat. Vždyť ten, kdo chce oslavit cokoliv, si příležitost najde.

13. listopad je už mnoho desetiletí označován v kalendářích jako Mezinárodní den nevidomých a Světový den laskavosti. Sama bych to nezjistila, protože můj zbylý zrak na drobná písmenka v kalendáři nedosáhne. To mě vede k zamyšlení nad způsobem, jak by se měl o tak významných událostech dozvědět laskavý nevidomý toužící po dobrých skutcích.

Odpovědí se nenabízí mnoho, snad jen procházka po internetu nebo pobýt občas mezi laskavými nevidomými občany. Ráda bych věřila, že v době nabízející hojně poradenské služby, určitě existuje rádce, který důležité státní, mezinárodní i světové svátky vyjmenuje i ozřejmí jejich původ, případně doporučí způsob slavení včetně vhodného prostoru. My si následně můžeme lámat hlavu s prioritami. Nejspíš se rozhodneme slavit ty svátky, které jsou v kalendáři výrazně označené a představují zasloužený prodloužený víkend.

Uvažuji, jak letos oslavím svátek nevidomých a svátek laskavosti. Využiju pozvání na půldenní shromáždění lidí s různým stupněm zrakové vady? Zajdu si na nějaký koncert, jehož hlavním interpretem bude nevidomý hudebník nebo zpěvák? Zúčastním se soutěže ve výkonu vodicích psů, která je možná někde v tento den pořádána? Anebo – a to je velmi lákavé – zůstanu ve své pohodlné bublině a telefonicky pošlu přijatelný obnos na nějakou dobrou věc, abych zas jednou prokázala svou laskavost? Také si mohu dát závazek, že raději ušetřím a budu se celý tento významný den snažit být laskavá ke svým sousedům, nešpinit jim rohožky a nepoužívat hrubá slova, když oni ušpiní rohožku mně?

Nevím, kdo vymyslel roztomilý bonmot, že všechno je v hlavě, čímž je míněno, že mnohé své potíže i radosti můžeme ovlivnit vlastním myšlením. Tohle rčení obsahuje určitou naději pro člověka, který to má v hlavě v pořádku, ale naprostou beznaděj pro někoho, kdo má v hlavě piliny.

Co se mě týká, já své hlavě moc nedůvěřuju, ale dost často se mi přihodí, že důvěřuju svému srdci. Tím jistě nemíním, že sleduju denně svůj kardiogram, ani že jen srdcem mohu správně vidět, když můj zrak selhává. Nežiju ve světě moudrých lišek a malých princů, ale na nádherné planetě, která by mohla být modře zářící vlídnou hvězdou, ale není.

Na zeměkouli žijí miliony nevidomých, kterým by k normálnímu životu pomohla nenáročná operace. Nevidomí jsou v africké buši, v deštných pralesech i mezi válkou a násilím zužovaných zemích Blízkého východu. Nevidomí žijí ve slamech, v džungli, luxusních mrakodrapech i na ulicích. Významnou část představují ti, kdo netuší, že existuje pojem výživa nebo lékařská péče. Většina z nich je negramotná a o speciálních pomůckách a technologiích využívaných pro orientaci, komunikaci, výuku a vzdělávání nevidomých třeba jako u nás, se jim ani nesní.

Po celou historii lidstva žijí laskaví i nelaskaví nevidomí mezi laskavým i nelaskavým obyvatelstvem zeměkoule pravděpodobně i mezi ledovci a v poušti. O mnohé se postará jejich stát, ale mnozí mohou mluvit o štěstí, když se o ně postarají jejich příbuzní.

Tato skutečnost vede k úvaze, že laskavost má asi ještě velké rezervy, když je jí vidět tak málo. Možná je ale neviditelná nebo je tak vzácná a pomíjivá, že ji ani zdravé oko pokaždé neregistruje?

Odpovědi nemám, a vlastně ani nevím, koho se zeptat. Mezi uprchlíky nevidomí nejsou, snad ve shodě s příslovím, že když slepý slepého si vede, oba spadnou do jámy. Když se pídím po spravedlnosti, většina mých spoluobčanů mě upozorní, že spravedlnost je slepá, a jestli tomu nevěřím, ať sleduji mediální zvěsti.

Hledám-li mezi vidícími i nevidícími laskavost jako důvod k mezinárodním oslavám, zjišťuji, že laskavost je hlavně lhostejná a zneužitelná, takže není moc in.

Mezinárodně a světově osvědčené svátky ve mně nikdy velké nadšení nebudily, ale dřív jsem si myslela, že je to způsobeno politickým režimem, který nám Čechům a Slovákům tak dlouho vládl. Časy se ale změnilly a je zcela a demokraticky na nás, co chceme slavit a koho v tom významném dni budeme vnímat jasnou a živou viděním nebo upřímnou laskavostí. Napadá mě, že bychom se my, co máme zrakovou vadu, mohli vzít 13. listopadu za ruce s laskavými vidoucími, a vytvořit kruh po obvodu zeměkoule, abychom dali najevo svou solidaritu a možná i potřebnost. Nejsem si ale jistá, jestli by nás bylo dost a také, jestli by si nás vůbec někdo všiml, jakkoliv nevidomých je prý ve světě kolem 39 milionů a laskavých obyvatel bezpočet.

Vracím se z procházky, kterou sdílím se svým slepeckým psem. Je velmi laskavý, ale občas zazlobí. Tehdy končí moje laskavost a následně i jeho. Máme po určitou dobu mezi sebou nevšimavé ticho. Prostor k přemýšlení pro nás oba.

13. listopadu žádní nevidomí, tedy pokud vím, ani laskaví občané v mém městě nepořádají průvody ani demonstrace, aby se zviditelnili nebo dosáhli světové spravedlnosti alespoň pro spravedlivé. Co budu celý ten den dělat?

Nejspíš budu vzpomínat na dávného nevidomého kamaráda Tibora Kiktu, který, když ještě žil, měl 13. listopadu hned dva důvody k oslavě, jeden mezinárodní a také ten osobní, což je v kalendáři dodnes zapsáno.

Mohu se s vděčností zamyslet nad fenomenálním vychovatelem a učitelem z 18. století Valentinem Haüyem, který se jako první postaral v Paříži o to, aby měly slepé děti kam chodit do školy a vzdělávat se jako ostatní. Díky němu v postmoderní historii vznikl nápad, slavit datum jeho narození jako Mezinárodní den nevidomých.

V Praze jsem poznala laskavého a k tomu ještě nevidomého Zdeňka Šarbacha, který se ve století dvacátém postaral o to, aby nevidomí studenti v Československu měli přístup k vysokoškolskému vzdělání a mohli dostávat zdarma od státu nahrávací pomůcky a později i počítače. K jeho významu však žádné oficiální datum nepřispívá.

Tito muži, na které v souvislosti s Mezinárodním dnem nevidomých a Světovým dnem laskavosti vzpomínám, udělali pro lidstvo mnohonásobně víc, než co by stačilo na dvacet obyčejných životů.

Jenže nechci zapomenout ani na zcela anonymní paní, která našla v Pardubicích mou dokladku a nebyla líná osobně s ní zajet do Prahy na policii, aby ji odevzdala. Z jednoho mého průkazu poznala, že nejspíš nevidím a tahle laskavost mi přijde vhod.

Ale konec nostalgie a úklidu ve svědomí! Můj mezinárodní svátek se blíží a já ho chci trávit s někým laskavým a – pro mě za mě – může být i nevidomý. Nechcete jít se mnou oslavovat?

Delicie Nerková 2019